

Список використаної літератури

1. Лігоцький А. О. Теоретичні основи проектування сучасних освітніх систем / А. О. Лігоцький. – К. : Техніка, 1997. – 210 с.
2. Макаренко А. С. Методика організації виховного процесу / А. С. Макаренко // Твори в 7 т. – К. : Рад. школа, 1954. – Т. 5. – 382 с.
3. Сорокопуд Ю. В. Педагогіка вищої школи / Ю. В. Сорокопуд. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2011. – 541 с.
4. Стрельников В. Ю. До проблеми складання тезаурусу інноваційних технологій навчання / В. Ю. Стрельников // Вісник Київського національного ун-ту технологій та дизайну. – 2008. – Том 1. – С. 20–23.

Марія Романько

ПОЛІТЕХНІЧНІ ОСНОВИ ГУРТКОВОЇ РОБОТИ З ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА

Питання політехнічної освіти нині досить актуальне. Адже в умовах технологічного прогресу, розвитку інформаційно-комунікативних технологій, удосконалення нових педагогічних підходів до реалізації головної мети освітньо-виховного простору України, неможливо оминати проблему політехнічної освіченості сучасної учнівської молоді. В основних положеннях Національної доктрини розвитку освіти наголошується на важливості розкриття інтелектуального потенціалу нації, що формується у системі неперервного навчання. У зв'язку з цим особливого значення набуває втілення у життя освітньо-технологічних ідей щодо інноваційних процесів, зокрема орієнтації на найбільш ефективні навчальні технології, спрямовані на творчий розвиток особистості та формування її активної громадської позиції.

Проблема політехнічної освіти не нова для вітчизняної педагогіки. Її розробляли такі вчені: Н. К. Крупська, П. П. Блонський, М. М. Пістрак, А. Г. Калашников, Н. К. Гончаров, С. М. Шабалов та ін. В останні десятиліття проведені дослідження, присвячені теоретико-методологічним аспектам політехнічної освіти, визначенню його організаційних форм (К. А. Іванович, І. Д. Зверев, М. М. Скаткін, С. Г. Шаповаленко, Д. А. Епштейн), виявлення місця і ролі загальноосвітніх дисциплін і праці в політехнічній підготовці школярів (В. Г. Зубов, С. Я. Батишев), розкриття функціонального характеру політехнічних знань (П. Р. Атутов). Великий внесок у розробку різних аспектів теорії змісту, методів, форм організації політехнічної освіти внесений сучасними російськими вченими В. А. Поляковим, М. І. Бабкіним, А. П. Беляєвою, Ю. К. Васильєвим, С. У. Калюгою, С. М. Чистяковою, а також представниками зарубіжних наукових шкіл (А. Caroff, M. Guyot, G. Latreille, A. Watts). Створено також систему політехнічної освіти учнів, основними ланками якої є загальноосвітні шкільні предмети, трудове і професійне навчання, позаурочна та позашкільна творча діяльність.

Позашкільна освіта – одна з важливих складових системи освіти України, що здатна задовольнити різноманітні потреби особистості у творчій самореалізації, забезпечити її інтелектуальний, духовний та фізичний розвиток. Позашкільні навчальні заклади мають безмежні можливості для створення умов політехнічної освіченості та художньо-естетичного виховання дітей і підлітків [1, 4]. Заняття у гуртках відкривають для кожного із вихованців простір для розвитку ініціативності та самостійності, формують соціально-педагогічні умови для розвитку творчих здібностей вихованців.

Гурткова робота з декоративно-ужиткового мистецтва має унікальний компонент – універсальне поєднання навчання із продуктивною працею. Адже саме така діяльність має важливе значення для всебічного розвитку особистості. У процесі створення робіт декоративно-ужиткового мистецтва у дитини формуються спостережливість, естетичне сприйняття, художній смак. Художньо творча діяльність надає можливість доступними засобами висловити емоційний стан дитини, її ставлення до навколишнього світу, вміння самостійно створювати прекрасне, а також бачити його у

творах мистецтва. При цьому на заняттях гуртка вихованці мають можливість опанувати різні технологічні процеси обробки матеріалів (дерево, метал, шкіра, текстиль тощо), що сприяють формуванню практичних вмінь і навичок, які надалі можуть стати визначаючими під час вибору професії дитини.

Науковці вважають доцільним розподіляти уміння на дві групи: загально-трудова та загальновиробничі. Так, загально-трудовами визначено такі вміння: планування праці, організація робочого місця та здійснення самоконтролю. До загальновиробничих належать вимірювальні, обчислювальні, графічні, монтажні, складальні, налагоджувально-регулювальні вміння тощо підлітків [3, 37].

Ефективне використання набутих умінь під час організації гурткової роботи з декоративно-ужиткового мистецтва чітко виражається у реалізації творчих проєктів, створення яких дозволяє забезпечити елементи політехнічної освіти вихованцям, позашкільних навчальних закладів. Проєкт (від лат. *pro*єст – «кинутий уперед задум») – це сукупність певних дій, документів, попередніх текстів, задум чи план створення матеріального об'єкта, предмета, різного роду теоретичних продуктів. Проєкт неможливо створити й реалізувати без творчої діяльності [4, 68].

Поняття проєкт усе частіше вживається в загальнонауковому значенні, оскільки в ширшому його розумінні це – обґрунтоване конструювання системи параметрів майбутнього об'єкта, процесу чи явища в поєднанні зі способами його досягнення. Робота над творчим проєктом – практика особистісно-орієнтованого навчання у процесі конкретної праці дитини на основі її вільного вибору, з урахуванням власних інтересів.

Для якісного виконання творчого проєкту на заняттях гуртка з декоративно-ужиткового мистецтва необхідно дотримуватися певних умов, які було розподілено на наступні групи:

- організаційно-педагогічні;
- техніко-економічні;
- методичні та психолого-педагогічні.

До першої групи належать відносять такі умови: складання виробничого плану, тобто послідовності дій у певному проміжку часу; визначення переліку підготовчих робіт; організація продуктивної праці; педагогічний контроль творчої діяльності над проєктом вихованця; системний характер продуктивної праці дитини; ефективне співвідношення форм праці; забезпечення безпеки праці учнів.

Техніко-економічним умовам відповідають наступні показники: раціональне обладнання робочих місць інструментами, приладами, засобами механізації та матеріалами для обробки; добір оптимального технологічного процесу; залучення вихованців до технічного контролю; визначення економічних показників продуктивності праці; нормування праці; стимулювання праці.

До методичних умов відноситься використання доцільних методичних прийомів навчання; відповідна підготовка педагогічного персоналу (керівника гуртка) до організації продуктивної праці учнів.

Дотримання психолого-педагогічних умов передбачає використання виховних можливостей продуктивної праці на заняттях гуртка з декоративно-ужиткового мистецтва. Це можливо за умов врахування вікових особливостей учнів, родинних традицій трудового виховання, впливу трудового середовища, сформованості мотивів участі в праці та рівня готовності до неї [3, 38].

У проєктній методиці чітко виражений принцип інтеграції, що забезпечує застосування набутих знань, умінь і навичок з багатьох дисциплін загальноосвітньої школи. Зміст кожного проєкту співвідноситься з рівнем розвитку дитини, її поінформованості щодо проблеми. Важливо, що проєктна діяльність передусім пронизує всі галузі сучасного виробництва – від проєктування технологічного процесу до створення власне цілого виробництва будь-яких технічних об'єктів. Вона є необхідною умовою для ефективного функціонування як окремого підприємства з випуску матеріальної продукції, так і фахівців сфери обслуговування (туризм, побут, бізнес, наука, мистецтво, політика тощо).

Таким чином, суть проектної технології – стимулювати інтерес вихованця позашкільного навчального закладу до вирішення певних проблем, оволодіння певною сумою знань та практичних умінь щодо розв'язання цих завдань [7, 11].

Узагальнивши досвід із питань залучення дітей до праці та урахувавши її виховне й розвиваюче значення, В. М. Мадзігон визначив перелік педагогічних вимог до її організації: усвідомлення вихованцем трудового завдання та його суспільного значення; відповідність праці віковим та індивідуальним особливостям учнів; безпека різних видів дитячої праці; моделювання та максимальне наближення праці дітей до праці дорослих (моделювання реальних виробничих ситуацій); економічна доцільність (госпрозрахунок); наступність складності трудових завдань (систематичність); чергування фізичної та розумової праці; політехнічний та профорієнтаційний характер різних видів трудових завдань; організація творчого характеру праці на принципах самоврядування, колективної відповідальності та навчально-трудового змагання з урахуванням досягнення трудових колективів базових підприємств та новаторів виробництва; підвищення моральної основи, суспільної ваги та ідейної спрямованості трудової діяльності; завершеність та позитивна результативність трудових завдань; поєднання продуктивної праці з навчанням [5, 160].

Таким чином, мінливі умови сучасного життя вимагають від людини готовності орієнтуватися в сучасній технологічній дійсності, вибирати оптимальні способи діяльності на основі усвідомлення своєї відповідальності за цей вибір. Політехнічна підготовка учнівської молоді у цих рамках стає необхідною. Разом з тим позашкільна освіта не стоїть осторонь даної проблеми й вдало поєднує навчання з продуктивною працею під час гурткової роботи з декоративно-ужиткового мистецтва. Використання сучасних педагогічних технологій (метод проектів та інтерактивні методи активізації творчої діяльності вихованців на занятті) дає змогу якісно й на високому рівні пояснити дитині технологічні основи як масового, так і індивідуального виробництва. При цьому створюються умови для розвитку творчих здібностей, логічного та критичного мислення, пізнавальних інтересів і т.д. Уміння планувати власну діяльність, самостійно визначати завдання на основі аналізу здобутої інформації та реалізовувати заплановане, одержуючи реальний практичний результат, – це пріоритетний напрям роботи гуртка з декоративно-ужиткового мистецтва, що в майбутньому може забезпечити професійний успіх й особистісне зростання вихованця позашкільного навчального закладу.

Однак проблема політехнічної освіти дотепер остаточно не вирішена, відсутня цілісна, загально визнана її концепція. Сама сутність політехнізму розуміється педагогами неоднозначно. Необхідно більш детально та досконало вивчати процес політехнічної підготовки учнівської молоді, його рушійні сили і суперечності, адже це є передумовою розвитку Української держави.

Список використаної літератури

1. Андрійчук С. А. Програми з позашкільної освіти : Художньо-естетичний напрям / С. А. Андрійчук, О. В. Биковська, І. О. Василяка та ін. – К. : Грамота, 2009. – Вип. 2. – 232 с.
2. Жебровський О. Позашкільна освіта у вимірі XXI століття / О. Жебровський // Рідна школа – 2011. – № 12. – С. 21–24.
3. Кітова О. Поєднання навчання з продуктивною працею як основний принцип трудової політехнічної школи / О. Кітова // Трудова підготовка в закладах освіти – 2009. – № 7-8. – С. 4–7.
4. Коберник О. М. Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання / О. М. Коберник, С. М. Ящук. – Умань, 2001. – 203 с.
5. Мадзігон В. Продуктивна педагогіка: Политехнические основы соединения обучения с производительным трудом. – К. : Вересень, 2004. – 324 с.
6. Помазан Т. Інтерактивні форми роботи у гуртках / Т. Помазан // Позашкільля – 2013. – № 9. – С. 12–14.
7. Радченко І. Метод проектів у позашкільній освіті / І. Радченко // Позашкільля – 2011. – № 11. – С. 11–13.